

Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації
Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені
К.Д.Ушинського
2013- 2014 н.р.

Питання II етапу учнівської олімпіади з основ економіки
9 клас

Рівень 1. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

1. Людина отримує ренту, якщо:

- а) продає землю;
- б) здає в оренду власну ділянку землі;
- в) зберігає власні гроші у комерційному банку;
- г) володіє акціями виробництва, на якому працює.

2. Яка з проблем може бути розв'язана на мікроекономічному рівні:

- а) що і скільки виробляти?
- б) в який спосіб можна досягти рівня повної зайнятості?
- в) як позбутися інфляції?
- г) як стимулювати економічне зростання?

3. Під економічною категорією "власність" розуміють:

- а) різноманітні блага, які знаходяться у володінні людини;
- б) юридично закріплене право володіти, розпоряджатися, використовувати блага, які належать людям;
- в) відносини поміж людьми з приводу присвоєння матеріальних і духовних благ;
- г) сукупність прав власників.

4. Неконкурентність та невинятковість є характеристиками:

- а) недоброкісних товарів;
- б) дефіцитних товарів;
- в) суспільних благ;
- г) факторів виробництва.

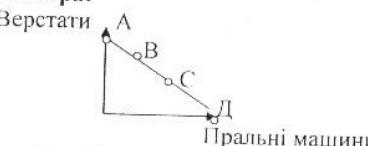
5. У схемі ринкового кругообігу плата за електроенергію сімейним кафе Іваненків відображася рух:

- а) грошових потоків від домогосподарств на ринок товарів та послуг;
- б) грошових потоків від домогосподарств безпосередньо до держави
- в) грошових потоків від фірм на ринок товарів і послуг;
- г) грошових потоків від фірм на ринок ресурсів.

Рівень 2. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

6. В якій ситуації країна більше за все відмовляє собі в споживанні сьогодні на користь споживання завтра:

- а) А;
- б) В;
- в) С;
- г) Д.

7. Продуктивність праці на підприємстві визначається:

- а) сукупним обсягом виробництва;

- б) кількістю працівників, що зайняті у виробництві;
- в) обсягом виробництва з розрахунку на одного виробника;
- г) обсягом прибутковості з розрахунку на одного виробника.

8. Фермер на своєму полі може вирощувати картоплю і пшеницю. Якщо він зasadить усе поле картоплею, то збере 400 т, а якщо посіє пшеницю – то 100 т. Альтернативна вартість п'яттої тонни пшениці становить:

- а) 1/4 т картоплі;
- б) 4 т картоплі;
- в) 20 т картоплі;
- г) альтернативну вартість визначити неможливо, оскільки невідомі ціни.

9. Закон зростаючих альтернативних витрат діє, якщо:

- а) економічні суб'єкти мають обмежені ресурси;
- б) кількість працівників, що зайняті у виробництві різних товарів, однакова;
- в) обсяги виробництва з розрахунку на одного виробника різні;
- г) обсяги виробництва з розрахунку на одного виробника однакові.

10. За рівнянням Фішера зростання кількості грошей в обігу:

- а) не вплине на швидкість обігу грошей та обсяг виробництва;
- б) приведе обов'язково до зростання цін;
- в) може призвести до зростання цін за умов, що обсяг виробництва не збільшиться;
- г) може призвести до зменшення обсягів виробництва за умов незмінності інших параметрів.

Рівень 3. Кожна правильна відповідь оцінюється в 3 бали.

11. Молокозавод збільшив кількість працівників на 17%, при цьому виробництво молока збільшилося зі 100 л до 117 л. Як змінилася річна продуктивність праці, якщо ціни зросли на 17%?

- а) не змінилася;
- б) впала на 15%;
- в) зросла на 17%;
- г) впала на 17%.

12. Визначте зміну реальних доходів, якщо при темпі інфляції 50% на місяць, номінальні доходи зросли за 2 місяці в 2 рази.

- а) реальні доходи знизилися на 11 %.
- б) реальні доходи знизилися на 25 %.
- в) реальні доходи виросли на 25%.
- г) реальні доходи виросли на 50%.

13. В умовній економічній системі виробляються два види продукції: X та Y. Для виробництва одиниці X необхідно 50 одиниць ресурсу, для виробництва одиниці Y – 25 одиниць ресурсу. Загальний обсяг повністю взаємозамінного ресурсу, яким володіє економічна система, складає 400 одиниць. Альтернативні витрати виробництва останньої одиниці продукту X становлять:

- а) 0,5 одиниць товару Y;
- б) 2 одиниці товару Y;
- в) 25 одиниць товару Y;
- г) 75 одиниць товару Y.

14. Підвищення цін за два місяці становило 96%. Визначити, на скільки процентів зростали ціни в середньому щомісячно:

- а) 48%;
- б) 44%;
- в) 40%;
- г) 32%.

15. Якщо реальна вартість навчання в коледжі протягом інфляційного періоду зросла, то:

- а) номінальна ціна навчання не змінилась.
 б) ціна в поточних гривнях не змінилась.
 в) номінальна ціна навчання зросла швидше за індекс цін.
 г) номінальна ціна навчання зросла повільніше за індекс цін.

Задача 1 (5 балів)

Вікторія могла найнятися на роботу нянею за 500 грн. у місяць або піти на трохмісячні курси візажистів з оплатою 200 грн. у місяць, а після їх закінчення влаштуватися на роботу в косметичний салон із місячною платнею 600 грн. Вікторія обрала роботу візажиста. Обчисліть альтернативні витрати Вікторії через 4 місяці.

Задача 2 (10 балів)

Застосування фірмою нових технологій дозволило у I півріччі збільшити випуск пластикових тарілок з 20 тис. штук до 24 тис. штук при скороченні кількості робітників на 8%. У II півріччі обсяг виробництва тарілок було збільшено ще на 15%, але вже за рахунок збільшення кількості робітників на 3%.

Як змінилася продуктивність праці під кінець року, якщо ціна однієї пластикової тарілки знизилася в 1,5 рази?

Задача 3 (15 балів)

Бригада може організувати свою dennу роботу в такий спосіб:

Кількість працівників	Виробництво за день	
	Товар А	Товар Б
1	2	7
2	6	14
3	10	18
4	13	20

- Побудуйте криву виробничих можливостей бригади.
- Визначте альтернативну вартість виробництва 11-ї одиниці товару А і 13-ї одиниці товару Б.
- Визначте альтернативну вартість виробництва восьми одиниць товару А.

Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації
Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені
К.Д.Ушинського
2013- 2014 н.р.

Питання ІІ етапу учнівської олімпіади з основ економіки
10 клас

Рівень 1. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

1. Бюджетне обмеження споживача:

- а) є моделлю можливого;
- б) визначає його сукупні видатки на множину споживчих кошиків за певного рівня доходу та даних цін товарів;
- в) визначає набори товарів, доступних споживачу;
- г) усі відповіді правильні.

2. Із зростанням доходів під час економічного піднесення, споживання картоплі зменшується, тоді як із зниженням доходів під час економічного спаду, споживання картоплі зростає. Найімовірніше це можна пояснити:

- а) зміною смаків споживачів щодо картоплі;
- б) від'ємною еластичністю попиту за доходом;
- в) дуже низькою еластичністю попиту за ціною;
- г) високою еластичністю попиту за доходом.

3. Форма і нахил кривої байдужості залежить:

- а) від ступеня замінності благ у споживанні;
- б) від співвідношення цін товарів;
- в) від уподобань споживача, його доходу та співвідношення цін товарів;
- г) усі відповіді правильні.

4. В якій групі товарів коефіцієнт еластичності попиту за ціною буде більше у випадку однакового процентного підвищення цін?

- а) шоколадні вироби;
- б) батончик "Bounty";
- в) ласощі;
- г) шоколадні батончики.

5. Які з ринкових структур відносяться до реальних:

- а) досконала конкуренція, олігополія, чиста монополія;
- б) монополістична конкуренція та олігополія;
- в) досконала конкуренція та монополістична конкуренція;
- г) чиста монополія, олігополія, монополістична конкуренція.

Рівень 2. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

6. Якщо рівноважна кількість зростає, а рівноважна ціна не змінюється, це зумовлено:

- а) збільшенням і попиту, і пропозиції;
- б) зменшенням попиту і збільшенням пропозиції;
- в) зменшенням і попиту, і пропозиції;
- г) зменшенням пропозиції і збільшенням попиту.

7. Якщо ціна на деякий товар підвищиться, то:

- а) кількість проданого товару підвищиться, а виручка зросте;
- б) кількість проданого товару зменшиться, а виручка знизиться;
- в) кількість проданого товару підвищиться, а виручка може залишитися незмінною;
- г) кількість проданого товару знизиться, а виручка може залишитися незмінною.

8. Конкурентна фірма виробляє обсяг продукції, за якого $MR=4$ грн., а $MC=2$ грн. Щоб максимізувати прибуток, фірма повинна:

- а) збільшити обсяг виробництва;
- б) зменшити обсяг виробництва;
- в) нічого не змінювати;
- г) підвищити ціну;

9. Дано рівняння пропозиції товару і попиту на нього: $P = 0.4 \cdot Q_s + 1$; $P = 6 - 0.6 \cdot Q_d$.

Яке з наступних тверджень невірне:

- а) загальний виторг у точці рівноваги становить 15 грошових одиниць;
- б) при зростанні ціни товару від 4 до 5 грошових одиниць загальний виторг зменшиться;
- в) при зниженні ціни товару від 3 до 2 грошових одиниць загальний виторг зменшиться;
- г) при зростанні ціни товару від 1 до 2 одиниць загальний виторг зменшиться.

10. Фермер на своєму полі може вирощувати картоплю і пшеницю. Якщо він засадить усе поле картоплею, то збере 500 т, а якщо посіє пшеницю – то 100 т. Альтернативна вартість сотої тонни пшениці становить:

- а) 1/5 т картоплі;
- б) 5 т картоплі;
- в) 500 т картоплі;
- г) альтернативну вартість визначити неможливо, оскільки невідомі ціни.

Рівень 3. Кожна правильна відповідь оцінюється в 3 бали.

11. Коли ціна товару дорівнювала 8 грн. було продано 12 шт. товару, при зниженні ціни до 7 грн. кількість проданого товару склала 13 шт. Це означає, що коефіцієнт дугової еластичності попиту дорівнює:

а) 0,6	в) 1,0
б) 0,67	г) 1,67

12. Роман купує 2 склянки кави та 3 тістечка. Склянка кави коштує 3 грн., склянка чаю 1,5 грн., а тістечко – 2,5 грн. Границя корисність другої склянки кави 40 ютилів, а границя корисність третього тістечка оцінюється Романом в 25 ютилів. Щоб максимізувати корисність Роман повинен:

- а) купувати більше кави, а менше тістечок;
- б) купувати більше тістечок, а менше кави;
- в) нічого не змінювати у своєму споживанні;
- г) відмовитися від другої склянки кави і замінити її склянкою чаю, границя корисність якої становить 10 ютилів.

13. Постійні витрати фірми становлять 15 грошових одиниць, а змінні витрати виробництва для 1–6 одиниць продукції дорівнюють відповідно 25, 35, 43, 58, 78

та 108 грошових одиниць. Фірма продас товар на конкурентному ринку за ціною 20 грошових одиниць. Яке з наступних тверджень є невірним:

- а) граничні витрати виробництва четвертої одиниці продукції становлять 15 грошових одиниць;
- б) фірма максимізує прибуток за виробництва 5 одиниць продукції;
- в) граничний виторг від продажу третьої одиниці товару становить 60 грошових одиниць;
- г) за ціни товару у 15 грошових одиниць фірма зменшить виробництво до 4 одиниць.

14. Після підвищення цін на 11% випуск продукції фірми збільшився на 1/5 при скороченні кількості працівників на 1/5. Це означає, що за даний період продуктивність праці:

- а) не змінилась;
- б) зросла менше ніж на 50%;
- в) зросла на 50%;
- г) зросла більше ніж на 50%.

15. Це питання базується на наступних даних:

Рік	Продана кількість	Ціна 1 штуки
2001	30000	10 грн.
2002	50000	20 грн.

Які з наступних тверджень вірні:

- 1) попит збільшився;
- 2) величина попиту збільшилась;
- 3) пропозиція збільшилась;
- 4) величина пропозиції збільшилась.
  - а) тільки 2 і 4;
  - б) тільки 1 і 3;
  - в) тільки 2 і 3;
  - г) тільки 1 і 4.

Задача 1 (5 балів)

З метою подолання інфляції уряд застосовує стримувальну політику, в результаті якої грошова маса в країні скорочується на 30% з одночасним скороченням реального ВВП на 10% за незмінної швидкості обігу грошей.

Визначте, який результат щодо зміни загального рівня цін був одержаний урядом внаслідок реалізації цієї політики.

Задача 2 (10 балів)

Дано функції попиту та пропозиції деякого товару:

$$Q_d = 200 - 4P \quad i \quad Q_s = 6P - 100$$

Установлено фіксовану ціну в розмірі 24 грн.

Розрахувати:

- 1) Обсяг продажу даного товару (у шт.).
- 2) Величину ціни товару в умові ринкової рівноваги.
- 3) Величину ціни товару на «чорному» ринку.
- 4) Рішення показати графічно.

Задача 3 (15 балів)

ТОВ „АгроГруп” виготовило і реалізувало за місяць 10000 л олії за ціною 3,5 грн./л.

Витрати товариства включають (в гривнях):

- зарплата робітників	6900
- зарплата адміністративного персоналу	2300
- оренда приміщення	300
- оренда обладнання	2100
- плата за кредит	210
- витрати на сировину	15000
- витрати на електроенергію	540

Визначте:

- 1) Постійні та змінні витрати ТОВ „АгроГруп”.
- 2) Яка найменша ціна за 1 л олії відшкодує витрати ТОВ „АгроГруп”.
- 3) Бухгалтерський та чистий прибуток, якщо податки ТОВ складають 45% від бухгалтерського прибутку.

Питання II етапу учнівської олімпіади з основ економіки
11 клас

Рівень 1. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

1. Люди, які втратили надію знайти роботу і припинили її пошуки, хоча й мають бажання працевлаштуватися:
- а) враховуються у складі фрикційних безробітніх;
  - б) враховуються у складі структурних безробітніх;
  - в) більше не входять до складу робочої сили;
  - г) отримують допомогу у відповідності з законом про мінімальну заробітну плату.
2. Підвищення рівня цін, що супроводжується зниженням реального обсягу виробництва, називається:
- а) стагнацією;
  - б) депресією;
  - в) рецесією;
  - г) стагфляцією.
3. Розподіл податкового тягаря між покупцями і продавцями залежить від:
- а) законодавчого визначення платника податку;
  - б) відносної еластичності попиту та пропозиції;
  - в) цінової еластичності попиту;
  - г) перехресної еластичності попиту та пропозиції.
4. Закон зростання альтернативної вартості виражася наступний зв'язок:
- а) якщо виробництво товару А збільшується, то альтернативна вартість кожної додаткової одиниці товару Б теж збільшується;
  - б) якщо виробництво товару А збільшується, то альтернативна вартість кожної додаткової одиниці товару А збільшується, що виражається в зменшенні виробництва товару Б;
  - в) якщо виробництво товару А збільшується, то альтернативна вартість кожної додаткової одиниці товару А збільшується, що виражається у збільшенні того обсяму товару Б, від виробництва якого відмовляються;
  - г) якщо виробництво товару А зменшується, то альтернативна вартість кожної виробленої одиниці товару А збільшується.
5. Форма і нахил кривих байдужості залежать:
- а) від ступеня замінності благ у споживанні;
  - б) від співвідношення цін товарів;
  - в) від уподобань споживача, його доходу та співвідношення цін товарів;
  - г) усі відповіді правильні.

Рівень 2. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

6. На ринку товару Х має місце ситуація перевиробництва. Можна очікувати, що:

- а) ціна зросте, попит зменшиться, пропозиція зменшиться;
- б) ціна знизиться; попит зросте; пропозиція зменшиться;
- в) ціна зросте, величина попиту знизиться, величина пропозиції зросте;
- г) ціна знизиться, величина попиту зросте, величина пропозиції зменшиться.

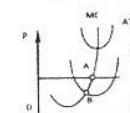
7. В ринковій економіці збільшення ціни на будь-який продукт може бути свідченням того, що:

- а) домашні господарства хочуть мати менше цього товару і більше іншого;
- б) пропозиція ресурсів, які використовуються для виробництва цього продукту, зменшилась;
- в) бізнесмени розробили більш ефективні шляхи виробництва цього продукту;
- г) жодна з відповідей не є правильною.

8. Яке з наступних тверджень, означає, що умови досконалої конкуренції не виконуються:

- а) крива МС перетинає криву ATC в точці, яка відповідає мінімальному значенню ATC;
- б) крива попиту на продукцію фірми має від'ємний нахил;
- в) крива попиту на продукцію фірми є горизонтальною;
- г) крива середніх та граничних витрат має U-подібну форму.

9. Що відображає наведений нижче графік для фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції:

- а) фірма отримує максимальний прибуток в точці А;
- б) фірма отримує максимальний прибуток в точці В;
- в) фірма змушена припинити виробництво;
- г) фірма мінімізує збитки.

10. Фермер на своєму полі може вирощувати картоплю і пшеницю. Якщо він засадить усе поле картоплею, то збере 600 т, а якщо посіє пшеницю – то 200 т. Альтернативна вартість сотої тонни пшениці становить:

- а) 1/3 т картоплі;
- б) 3 т картоплі;
- в) 300 т картоплі;
- г) альтернативну вартість визначити неможливо, оскільки невідомі ціни.

Рівень 3. Кожна правильна відповідь оцінюється в 3 бали.

11. Крива попиту на товар задається рівнянням: $Q_D = 2800 - 160P$; крива пропозиції: $Q_S = 1600 + 140P$; коефіцієнт цінової еластичності попиту становить $-0,5$. З підвищенням ціни одиниці товару на 25%:

- а) видатки покупців зростуть, обсяг продажу товару зросте;

- 6) видатки покупців зростуть, обсяг продажу товару скоротиться;
 в) видатки покупців скоротяться, обсяг продажу товару зросте;
 г) видатки покупців скоротяться, обсяг продажу товару скоротиться.
12. Як зміниться обсяг попиту на товар, якщо його ціна знизилася на 3%, доходи споживачів зросли на 4%, коефіцієнт цінової еластичності попиту становить $-0,5$, а еластичність попиту за доходом $+0,9$:
- зросте на 1,5%;
  - зменшиться на 3,6%;
  - зросте на 5,1%;
  - зросте на 2,1%.
13. Функція корисності споживача $U = X \cdot Y$. Доход споживача становить 24 грн., $P_X = 2$ грн., $P_Y = 3$ грн. Оптимальний споживчий кошик складається з:
- $6X+4Y$;
  - $3X+6Y$;
  - $2X+3,3Y$;
  - $6Y+3X$.
14. Сукупні витрати конкурентної фірми на 101 одиницю продукції становлять 2030 грн., а середні витрати виробництва 100 одиниць продукції складають 20 грн. Ціна одиниці продукції становить 30 грн. Можна стверджувати, що:
- фірма мінімізує збитки, виробляючи 101 одиницю продукції;
  - фірма мінімізує збитки, виробляючи 100 одиниць продукції;
  - фірма максимізує прибуток, виробляючи 100 одиниць продукції;
  - фірма максимізує прибуток, виробляючи 101 одиницю продукції.
15. Використовуючи наступні дані знайдіть вірні твердження:

Країни	Витрати часу на виробництво 1 ц пшениці	
	пшениці	цукру
Альфанія	20	30
Бетанія	15	10

- I. Альфанія буде експортувати пшеницю.
 II. Альтернативні витрати виробництва 1 ц цукру в Альфанії при відсутності міжнародної торгівлі становлять 0,67 ц пшениці.
 III. Бетанія має абсолютні переваги у виробництві обох товарів.
 IV. Вигоди Бетанії від обміну 1 ц цукру на 1,3 ц пшениці становлять 95 годин.
- I, II, III;
  - I, III, IV;
  - II, III, IV;
  - I, III.

Задача 1 (5 балів)

Споживач витрачає 13 грн. у тиждень на яблука і груші. Границя корисність яблук для нього визначається рівнянням: $MI_x = 30 - 2x$, де x – кількість яблук, кг. Границя корисність груш складає: $MI_y = 19 - 3y$, де y – кількість груш, кг. Ціни товарів: 2 грн. і 1 грн. відповідно.

Яку кількість яблук і груш придбає раціональний споживач?

Задача 2 (10 балів)

Фабрика м'яких іграшок виробляє ведмедята і зайчат. Максимальна кількість ведмедята – 160 шт. на місяць, а зайчат – 66 шт. на місяць. Варіанти виробництва м'яких іграшок приведені в таблиці:

Nº	Ведмедята (шт.)	Зайчата (шт.)
1	160	66
2	130	60
3	100	50
4	60	30
5	30	20

1) Побудувати за даними таблиці графік кривої виробничих можливостей фабрики іграшок.

2) Дати характеристику варіантам виробництва, позначенім на графіку точками А та С.

Координати точок:

- точка А розташована на графіку (ведмедята в цій точці виготовлено 100 шт.);
- точка Б (ведмедята 60 шт.);
- точка В (ведмедята 30 шт., зайчат 40 шт.).

3) Які заходи для організації виробництва іграшок необхідні в умовах варіанту, позначеного точкою В.

4) Яка альтернативна вартість виробництва 55-го зайчика.

5) Яка альтернативна вартість виробництва одного ведмедята при збільшенні його виробництва зі 130 до 150 штук?

Задача 3 (15 балів)

1. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	AFC	AVC	ATC	MC
0			210				
5						70	
10						23	
15							22
20							42
25							50

2. Розрахуйте: MC_5 ;

VC_{15}, TC_{15} ;

AVC_{20}, TC_{25}

3. Який обсяг виробництва приносить фірмі максимум прибутку в умовах досконалої конкуренції, якщо ціна одиниці товару дорівнює 50 грн.? Чому дорівнює цей прибуток?

4. Яких заходів повинна вжити дана фірма, якщо в короткостроковому періоді вона виробляє 15 одиниць товару, а ціна його дорівнює 30 грн.?

5. Якщо фірма діє в довгостроковому періоді і виробляє 15 одиниць товару, ціна якого дорівнює 22 грн., які рекомендації з оптимізації діяльності фірми Ви можете надати? Відповідь аргументуйте.